

Broj: 01-354/23-628/3

Podgorica, 22.11.2023. godine

Savjet Agencije za zaštitu konkurencije, na osnovu člana 19 stav 2 tačka 16 i člana 20f stav 1 tačka 10 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21), u postupku davanja mišljenja po Zahtjevu Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost br. 04-354/23-628/1 od 25.10.2023. godine, a na osnovu predloga mišljenja direktora Agencije za zaštitu konkurencije, na sjednici održanoj 22.11.2023. donosi

MIŠLJENJE

Agencija za zaštitu konkurencije **nema primjedbi** na predložene tekstove *Nacrta Testa tri kriterijuma na pojedinačno definisanim relevantnim tržištima*, i to:

- 1) Maloprodajnom tržištu pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica,
- 2) Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- 3) Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- 4) Veleprodajnom tržištu poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže i
- 5) Veleprodajnom tržištu pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža.

Obrazloženje

Agencija za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: „**Agencija**“) je dana, 25.10.2023. godine, primila od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu: „**EKIP**“) Zahtjev br. 0302-6473/1 od 23.10.2023. godine, zaveden kod Agencije pod br. 04-354/23-628/1 za izjašnjenje i mišljenje na *Nacrte Testova tri kriterijuma na pojedinačno definisanim relevantnim tržištima*:

- 1) Maloprodajnom tržištu pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica,
- 2) Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- 3) Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji,
- 4) Veleprodajnom tržištu poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže,

- 5) Veleprodajnom tržištu pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža,

a za potrebe nadležnosti i rada EKIP-a, u skladu sa odredbama poglavlja VI Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. list CG”, br. 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19), kao i Sporazumom o saradnji na području obezbjeđenja konkurencije i preduprjeđenja štetnih efekata, nedostataka konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija, koji je potpisan 28.04.2009. godine između Uprave za zaštitu konkurencije (čiji je pravni sljedbenik Agencija za zaštitu konkurencije) i Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost.

Agenciji je dana 23.11.2022. godine dostavljena Odluka Savjeta EKIP-a o pokretanju ponovnog postupka provjere ispunjenosti Testa tri kriterijuma sa ciljem dokazivanja opravdanosti dalje primjene prethodne regulacije (u daljem tekstu: „**Odluka**“), sve u skladu sa nadležnostima EKIP-a.

Agencija se aktom br. 04-354/22-857/2 od 19.12.2022. godine, izjasnila da na dostavljenu Odluku nema sugestija i komentara, a da će nakon dostavljanja Nacrta Testa tri kriterijuma na pojedinačno definisanim relevantnim tržištima, dati Mišljenje, shodno čl. 19 stav 16 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG”, br. 44/12, 13/18 i 145/21) (u daljem tekstu: „**Zakon**“).

Pravni osnov za davanje mišljenja Agencije na predloženi tekst *Nacrta Testa tri kriterijuma na pojedinačno definisanim relevantnim tržištima*, predstavljaju odredbe člana 22 stav 1 tačka 7 Zakona, kao i odredbe člana 65 Zakona o elektronskim komunikacijama („Sl. List Crne Gore” br. broj 40/13, 56/13, 2/17 i 49/19) (u daljem tekstu: „**ZEK**“), kojim je propisano da u postupku utvrđivanja, praćenja i preispitivanja relevantnih tržišta u Crnoj Gori na tržištu elektronskih komunikacija, EKIP saraduje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, kao i da shodno članu 66 ZEK-a, EKIP sprovodi postupak određivanja relevantnog tržišta u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita konkurencije. Takođe, nekadašnja Uprava za zaštitu konkurencije je sa EKIP-om potpisala Sporazum o saradnji na području obezbjeđenja konkurencije i preduprjeđenja štetnih efekata nedostatka konkurencije na tržištu usluga elektronskih komunikacija, potpisan 28.04.2009. godine (u daljem tekstu: „**Sporazum**“).

Uvidom u dostavljene tekstove *Nacrta Testova tri kriterijuma na pojedinačno definisanim relevantnim tržištima*, Agencija je utvrdila da je EKIP u postupku analize primjenjivala evropske direktive koje su na snazi na području elektronskih komunikacija, a koje su implementirane u crnogorsko zakonodavstvo kroz ZEK.

Shodno navedenom, prilikom izrade *Nacrta Testova tri kriterijuma na pojedinačno definisanim relevantnim tržištima*, EKIP je polazila od Preporuke Evropske komisije o relevantnim tržištima proizvoda i usluga u sektoru elektronskih komunikacija, koja podliježu *ex ante* regulaciji (2014/710/EC) i Smjernica Evropske komisije o analizi tržišta i utvrđivanju značajne tržišne snage, shodno zajedničkom regulatornom okviru za elektronske komunikacione mreže i usluge. Tržišta obuhvaćena navedenom Preporukom EK su relevantna tržišta koja su podložna *ex ante* regulaciji, imajući u vidu činjenicu da su na istim zadovoljeni svi uslovi iz Testa tri kriterijuma. Međutim, nacionalna regulatorna tijela imaju ovlaštenja sama da utvrde, imajući u vidu specifičnosti nacionalnih tržišta, da su pojedina tržišta van liste iz navedene Preporuke, podložna *ex ante* regulaciji, ali uz uslov da se dokaže da su na tim tržištima istovremeno zadovoljeni uslovi Testa tri kriterijuma.

Kod Testa tri kriterijuma naglasak je na razvoju i strukturi tržišta i EKIP može prethodno regulisati gore navedena tržišta jedino u slučaju ako su istovremeno zadovoljena tri kriterijuma. Prema članu 65 stav 3 ZEK-a, EKIP može utvrditi da prethodnoj regulaciji mogu biti podložna tržišta koja istovremeno ispunjavaju sljedeće kriterijume:

1. Postojanje snažnih i trajnih barijera za ulazak na tržište, strukturne, pravne ili regulatorne prirode;
2. Struktura tržišta ne pokazuje tendencije razvoja efikasne tržišne konkurencije u odgovarajućem vremenskom periodu, ne dužem od tri godine i
3. Primjena propisa kojima se uređuje zaštita konkurencije ne obzbeđuje efikasno otklanjanje nedostataka na tržištu.

EKIP je utvrdila da je Test tri kriterijuma, shodno članu 65 ZEK-a zadovoljen na (i) Veleprodajnom tržištu pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža i (ii) Veleprodajnom tržištu poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže, te da su stoga ova tržišta podložna prethodnoj (*ex-ante*) regulaciji.

Dalje, utvrdila je da Test tri kriterijuma na (i) Maloprodajnom tržištu pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji, za fizička i pravna lica, (ii) Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji i (iii) Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica, koja se pruža na fiksnoj lokaciji, nije zadovoljen, te shodno navedenom EKIP je zaključila da navedena tržišta nijesu podložna prethodnoj (*ex ante*) regulaciji.

Ukoliko EKIP utvrdi da određeno relevantno tržište nije podložno prethodnoj regulaciji, donosi rješenje o ukidanju svih prethodno određenih regulatornih obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

Članom 11 ZEK-a utvrđene su, između ostalih, nadležnosti EKIP-a da sprovodi analizu relevantnih tržišta, utvrđuje operatore sa značajnom tržišnom snagom i preduzima regulatorne mjere za sprječavanje negativnih efekata značajne tržišne snage operatora.

Zakon upućuje da akti ili radnje kojima se vrši povreda konkurencije, su: sporazumi kojima se sprječava, ograničava ili narušava konkurencija; zloupotreba dominantnog položaja; koncentracije kojima se sprječava, ograničava ili narušava konkurencija ili slobodan razvoj otvorene tržišne ekonomije, a naročito stvaranje, odnosno jačanje dominantnog položaja na tržištu.

Na osnovu sprovednog Nacta Testa tri kriterijuma EKIP je ocjenila da je na Veleprodajnom tržištu pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz javnih mobilnih telefonskih mreža i na Veleprodajnom tržištu poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže, nepohodno sprovesti analizu relevantnog tržišta.

Na Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge lokalnih i međumjesnih poziva za pravna i fizička lica koja se pružaju na fiksnoj lokaciji i Maloprodajnom tržištu javno dostupne usluge međunarodnih poziva za pravna i fizička lica koja se pružaju na fiksnoj lokaciji, EKIP zaključuje da Crnogorskom Telekomu treba ukinuti regulatorne obaveze na maloprodajnom nivou, koje

su mu kao operatoru sa značajnom tržišnom snagom, bile određene rješenjem EKIP-a iz 2020. godine.

EKIP je za Maloprodajno tržište pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica, ocjenila da je neophodno zadržati prelazni period u deragulaciji navedenog tržišta, u cilju osiguranja regulatorne predvidivosti i zaštite krajnjih korisnika. EKIP je mišljenja da bi prelazni period od tri godine podrazumijevao zadržavanje mogućnosti izbora/predizbora operatora i obaveze iznajmljivanja pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou tokom koga bi Crnogorski Telekom nastavio da pruža usluge u skladu sa Rješenjem EKIP-a od 07.09.2023. godine. EKIP će po isteku prelaznog perioda pratiti dalji razvoj Maloprodajnog tržišta pristupa javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica, i ukoliko dođe do značajnih promjena na tržištu koje bi mogle ugroziti efikasnu konkurenciju, ponovo će sprovesti test tri kriterijuma.

Predložene analize predstavljaju izuzetno kvalitetan doprinos razvoju tržišta kao i efikasne konkurencije iz više razloga, a naročito iz razloga transparentnosti, koji predstavlja izuzetno značajan element pravne predvidljivosti i pravne sigurnosti učesnika na tržištu.

U skladu sa ciljem i duhom Sporazuma, Agencija ističe da je na raspolaganju za bilo koje dalje postupanje i podršku u procesu koji EKIP sprovodi u skladu sa zakonskim ovlaštenjima u *ex ante* kontroli definisanih tržišta, kao i saradnji u slučaju postojanja potencijalne radnje povrede konkurencije koju Agencija može ispitivati u *ex post* postupku.

PREDSJEDNIK SAVJETA

Dragan Damjanović

Dostavljeno:

- Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 9, 81000 Podgorica
- u spise predmeta
- a/a